

„Az Elnökség dolgozzon ki rendszert, és vezesse be a következő választásra három év múlva, hogy az 50% feletti szavazatot elért nők az osztálysorrendtől függetlenül levelező tagjelöltté váljanak közgyűlési szavazásra. Az Elnökség a fennmaradó helyeket ossza szét az Osztályok között a sorrend szerinti jelöltségre.” *Magyarírat:* Ennek egy változatát használjuk a Leopoldinában, a német akadémián, és így javul a nők aránya a tudományos valóságnak megfelelő szintre évről évre.

„Az Elnökség dolgozza ki és vezesse be a következő akadémikusválasztásra a külső, független szakmai bírálók rendszerét, melyben minden jelöltről legalább három, de lehetőleg öt vezető nemzetközi szakember adjon írásos szakmai tanácsot.” *Magyarírat:* Ez kiválóan működik a Royal Societyben. Mint már többször leírtam (például Somogyi, 2013), ez minden akadémiai támogatásra kellene, hogy vonatkozzon. A levelező tagság komoly anyagi befektetést jelent hosszú távon. Kis létszámú osztályokon szavazunk munkásságokról anélkül, hogy értenénk az eredmények mélységét és eredetiségét. Tájékozatlanságunkat jól tükrözi, hogy numerikus mutatókra és folyóiratnevekre hagyatkozunk, mert nem ismerjük vagy nem vagyunk képesek megérteni az eredmények értékét. Külső, érdekmentes, akadémikus szintű szakértői vélemények segíthetnek.

„Az Osztályok szavazásán az indoklás nélküli titkos NEM szavazati mechanizmust

meg kell szüntetni, és csak IGEN vagy üresen hagyás lehetőség legyen.” *Magyarírat:* az indokolatlan NEM szavazat a kommunista rendszerből ránk maradt hagyomány, melynek nincs helye a XXI. században. Elfogadhatatlan és szégyen, hogy nemzetközi rangú vezető tudósokra NEM szavazatot lehessen adni indoklás és hozzáértés nélkül. Természetesen minden akadémikusnak kötelessége elmondani a vitákon, ha valakit alkalmatlannak tart arra, hogy közénk kerüljön, és győzze meg akadémikustársait az okokról.

Remélem, Akadémiánk vezetősége felvállalja a hosszú folyamatot, amely eredményre vezethet a nők magas szintű elismerésében és döntéshozó pozícióba juttatásában. *Ezzel az Akadémia nemcsak a felnövekvő kutatógenerációknak, hanem az egész társadalomnak is példát mutathatna*, hiszen nem egyedül a tudományos munkában és az eredményekért járó elismerésben vannak a nők hátrányos helyzetben, hanem a közélet szinte minden területén. Ha valamiben nem történt fejlődés a rendszerváltás óta, az a nők esélyegyenlőségének biztosítása; ez kirívó lemaradásunk a haladó Európában.

Végezetül: „Ceterum censeo Carthaginem esse delendam” – ismételte az idősebb Cato a Római Szenátusban eredményesen. Magyarul, ránk vonatkoztatva, „a független külső véleményen alapuló szakmai bírálatot az akadémikusválasztásban be kell vezetnünk” (Somogyi, 2013).

HIVATKOZÁS

Somogyi Péter (2013): Szükséges-e a tudományos kutatással kapcsolatos jelentős összegű támogatások

odaítéléséhez független külső szakmai vélemény? *Magyar Tudomány*. 174, 12, 1519–1522. • <http://www.matud.iif.hu/2013/12/15.htm>

A következő három hozzászólást a szerkesztőség kérésére írták meg a szerzők.
Lapunk természetesen további vélemények közlésére is készen áll.

KORLÁTOZOTT POZITÍV DISZKRIMINÁCIÓ

Hargittai Magdolna

az MTA rendes tagja

Feltűnően kevés nő tagja van az MTA-nak, és az Akadémia feltűnően keveset tesz a helyzet megváltoztatásáért. Jól ismert, hogy egy férfidominanciájú szervezetben természetesen alakul ki az a helyzet, hogy az új tagok kiválasztásánál megint férfiakat válasszanak. Attól, hogy beszélünk erről a problémáról, a helyzet nem változik meg, de már az is segít, ha nem hallgatunk róla.

Amikor felvetődik bizonyos pozitív diszkrimináció szükségessége, a tiltakozók között ott vannak már megválasztott akadémikus nők, akik ebben elismertségük lefokozását látnák. Pedig a helyzet másképpen nem fog változni. Én korlátozott keretek között megvalósítandó pozitív diszkriminációt tartok szükségesnek és lehetségesnek. Abban az esetben, amikor az osztályokon nagyjából azonos teljesítményt felmutató nő és férfi jelölt között kell választani, az Akadémia vezetése ajánlja a női jelölt támogatását, és vegye figyelembe az osztálykeretek elosztásánál a női jelöltek számát. Ezzel a megközelítéssel nem sérül az osztályok autonómiája a jelöltek kiválasztásában és az az elv sem, hogy az elnökség nem változtathatja meg az osztályok szavazásánál kialakított sorrendet.

A korlátozott pozitív diszkriminációra vonatkozó javaslatom csak akkor lehet eredményes, ha erről a kérdéstről beszélünk, és ezt a kérdést állandóan napirenden tartjuk. Természetesen a „nagyjából azonos teljesítmény” nagyon tág fogalom, és nagy szerepet hagy a

szubjektivitásnak, de hol nem játszik nagy szerepet a szubjektivitás a jelenlegi választási gyakorlatunkban? Lesznek férfiak, akik majd negatív diszkriminációt éreznek vagy hangsúlyoznak, de ez szinte elkerülhetetlen, és ezt vállalnia kell az Akadémiának egy egyre leheletlenebb helyzet korrigálása érdekében.

Szeretném hangsúlyozni, hogy valóban kevesebb arra érdemes tudományok doktora lehet a nők között, mint a férfiak között, de nem annyival kevesebb, ami indokolná a választásokon kialakult helyzetet. Viszont ezzel az aránytalansággal is foglalkozni kell. Az egyetemi hallgatótól a professzorságig, esetleg akadémiai tagságig vezető úton aránytalanul sok nő tűnik el. Amíg az egyetemi hallgatók között összemérhető a nők és férfiak száma, az egyetemi tanári szinten már csak tíz százalék körüli vagy annál is kisebb a nők aránya. Ennek a helyzetnek a megváltoztatása hosszabb távú feladat, de ezzel is foglalkozni kell. Elsősorban ez a kérdés motivált abban, hogy összegyűjtsem a *Nők a tudományban határok nélkül* (Akadémiai Kiadó, 2016) könyvem anyagát, és megírom a könyvet.

Am ezt a kérdést nem szabad összekeverni a rövid távon megoldható és megoldandó problémával, ami a női akadémikusok kis számát illeti. Van elég arra érdemes, a *tudományok doktora* címet elért női kutató, hogy igazságosan, odafigyeléssel és minimális, a fentiekben vázolt pozitív diszkriminációval változtassunk a kialakult tarthatatlan helyzeten.